

Az apatini kincstári erdőgazdaság multjából.

Eothmann Antal, a pozsonyi m. kir. udvari kamara tanácsosa, 1763. nyarán Grassalkovich Antal kamarai elnök megbízásából a Bácskában akkortájt nagyritkán és szegényesen értékesített kamarai puszták benépesítése érdekében a Szegedről Makóra s onnan Becsén (Pécska) Aradra, majd július 15-én a temesi kerületen át a báni kerületbe utazván, jelentésében Apatin erdőségére is értékes adatokat hagyott ránk.

A szabadkai főgimnázium nyugalmazott tanárának, Iványi Istvánnak fordításából *) azért nem lesz érdektelen ezekről erdész-köreinknek is tudomást venni.

„Ezen csinos város, t. i. Apatin, csak 13 évvel ezelőtt (tehát 1750-ben) vette a méltóságos gróf és jelenlegi kamarás elnök kegyes rendeletéből ideutalt telepésekkel kezdetét. Minthogy azelőtt Buksonovác nevű híres rablófészek volt itt, azért az elnök ur rendeletére új német falut alapítottunk itten is.“

Jelentésének 19. pontja az erdők fenntartásáról, ültetéséről és terjesztéséről szól. A bácskai kerület Dunamelléke is igen szép és gazdag erdőkben bővelkedett. Azt is észrevette, hogy azok szabályozásra szorulnak. Némelyek t. i. előregedtek, mások középkorúak vagy sarjerdők. Mindannyia tölgyerdő.

A régibb erdőkben a legnagyobb szükségén kívül nem szabad fát vágni, úgyhogy az idősebbek maguktól elkorhadva kidőlnek. Az uradalom serfőző, pálinkaégető, téglavető vállalatára azt a ledőlt fát használja s habár nagy a fogyasztás, így sem kel mindannyia. Az uradalomnak is hasznosabb lenne azért a ledőlt fátörzseket ölekbe vágatni s a szükségleten felül esőt eladatni. A régibb erdőkben a vágatást úgy kellene szabályozni, hogy az utánnövés lehetővé váljék.

A középkori erdőkben az uradalom faizást engedvén alattvalóinak, ott az a rossz szokás divatozik, hogy kecskék, juhok által legeltetik az erdőket. Emiatt rendszeres felujulás alig mutatkozik.

*) Iványi István fordítása eredetileg a szabadkai községi főgimnázium jelentésében látott napvilágot. A Bácsbodrogvármegyei Történelmi Társulat Évkönyve közli. Ezt a részt a XXVIII. évfolyam II. füzeté (1912.) 82—86. l.

A fiatal erdők gondozottabbak, de oly sűrűk, hogy 2—3 fa is összeforthat. Kecskék, juhok itt is károsítanak, sőt helyenként emberek rosszakaratából, hanyagságából támadt tüzek nyomai mutatkoznán, ezen bajok sürgős megszüntetését javasolja.

Az erdők rendezésére s újak ültetésére főszabály az volna, hogy az eddigi erdőfelügyelő helyébe, aki feladatát nem érti, egy szakértő, új és tevékeny felügyelő tétessék, a régi pedig helyeztessék valamelyik sóhivatalhoz. Az új mellé adassanak megfelelő számú, de olyan erdőcsősők, akik a paraszttal nincsenek összebárátkozva.

Sulyos büntetés terhe alatt el kellene tiltani az alattvalókat uradalmi engedély nélkül irtásoktól és szántóföldátalakításoktól. Több helyen, főleg a szentiványi határban az erdő közepén egész kalkaturákat talált a kamarai tanácsos, sőt a jobbágyok szállásokat is építettek s így a fairtás mellett még dézsmakárosítást is okoznak a kincstárnak.

Fiatalos erdőkből a juhok s különösen a kecskék legeltetését feltétlenül ki kellene tiltani, mert ameddig ezt a tilalmat szigorúan nem foganatosítják, a fiatal fák növése nem biztos.

Az erdőültetést ugyan évek előtt megkezdték volt s makkal vetettek be egyes területeket. Csakhogy a marhajárás a *felnőtt cserjéket tönkretette s a szép kísérlet meghiúsult*. Azért alázatosan véleményezi a tanácsos, hogy a *Bácsér pusztán, vagy másutt, ahol makkvetést folytatnak, azt a területet árkoltassák is úgy körül, hogy marha be ne tehesse oda a lábát*.

Az ilyen területen azután nemcsak felszántással, makkvetéssel, hanem fiatal csemeték ültetésével is kísérletet kellene tenni és pedig 1—2 erdőcsős állandó ottlakozása mellett.

Mint hogy pedig a tölgyfa csak későn éri el a hasznosítható kort, a talaj minősége szerint más gyorsabban növekvő fajokkal is kísérletet ajánl s a megfelelő magvak mielőbbi gyűjtését javasolja.

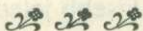
A fahiányt a fűzfa is sok részben pótolhatja. Csakhogy ennek ültetése és fentartása nagyobb gondot igényel. A magas kamaratanács elrendeli s minden tisztartóságot rendeletileg arra utasít: hogy a telepések s *jobbágyak házas telkeit* fűzfákkal ültetessék körül. Most észlelem azonban, hogy a báni

kerület fűzfákban igen szegény s itt még a dugványokat sem lehet beszerezni. Minthogy azonban ültetés terjesztése felettébb kívánatos, azért a király Ő Felseége is felkérendő volna, hogy a bélyei uradalom szigeteiről a nagy bőségben tenyésző fűzesekből engedélyezni kegyeskedjék a szükséges ágakat, melyeket onnan hajókkal lehetne az illető helységekbe továbbítani.

Ha mindez elrendeltetik s a fiatal erdők károsítói, gyujtogatói példás büntetéssel fenytetnek meg, nemcsak a fahiány fog enyhülni, de a jelenleg létező uradalmi erdők is rendszeres vágási fordákkal, felujtással és gondozással tetemes jövedelemforrássá nővik ki magukat.

Cothmann Antal udvari kamarás eme javaslatai vetették meg alapját az apatini m. kir. erdőhivatal erdőgazdaságának. Ő maga nem birt szakbeli képzettséggel, de kiváló gyakorlati érzéke, ritka tapasztaltsága ime a teendők nyitjára vezették mégis. Az érdemes férfiúnak Bács megye virágzó községei igen sokat köszönhetnek más téren is, mert kiváló élelátásával ezen futólagos utazások röpke benyomásai közepette is észrevette mindenütt a legajánlatosabb teendőket s a marhatenyésztés irányításában, a Hódság kenderiparának megteremtésében mind munkás tudott lenni. A bácsmegyei népjólétre nem utolsó horderejű vala az a további intézkedése is, hogy 40 magyarholdban állapította meg a szessziók minimumát s az amugy is Kánaán földterületen így életerős földmivesosztályt teremtett. Bizonyos mértékig tehát Cothmann Antalt az apatini erdőségek Decretjeként illik hálás emlékezetünkben tartani.

s—r.

A cserebogár irtási módjáról.

Az O. M. G. E. földművelési és növénytermesztési szakosztályának f. évi január 30. ülésében *Jablonski József*, a Rovartani Intézet igazgatója, mint ezt a „Köztelek” ez évi 10. számában olvashatjuk, fenti cím alatt előadást tartott, melyből a szakunkat is közelebről érdeklő részt közöljük.

Előadó előadása bevezető részében rámutat arra a helyzetre, amelyben a gazdaközönség az ujonnan felmerülő élősködőkkel